

Kokousmuistio

26.10.2022

 VN/13779/2022
 VN/13779/2022-VM-18

 Valtionavustustoiminnan kehittämis- ja
 digitalisointihanke

Tutkimusjaoston kokous 3/2022

Aika 12.10.2022 klo 9.00-11.00

Paikka TEAMS

 Osallistujat Soili Vasikainen, opetus- ja kulttuuriministeriö, puheenjohtaja
 Mikko Peltonen, maa- ja metsätalousministeriö, varapuheenjohtaja
 Ulla Äänismaa, ympäristöministeriö
 Juho Jokinen, valtioneuvoston kanslia, poissa
 Satu-Anniina Pakarinen, Suomen Akatemia, poissa sijainen Peter Salo
 Esa Paunula-Ontto, Innovaatorahoituskeskus Business Finland, paikalla 10.27 asti
 Ella Bingham, Aalto yliopisto
 Matti Honkala, Lapin yliopisto
 Minna Sutela, LAB Ammattikorkeakoulu
 Anna Maria Nuutila VTT Oy
 Jutta Petäjä, Luonnonvarakeskus

 Marita Virtanen, valtiovarainministeriö, asiantuntija
 Mikko Lehtonen, valtiovarainministeriö, asiantuntija
 Ulla Suomela, valtiovarainministeriö, sihteeri

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen 9:00.

2 Ilmoitusasiat

Todettiin kokouksesta poissaolot ja sijaiset.

3 Kokouksen esityslista

Hyväksyttiin 5.10.2022 päivätty esityslista kokouksen työjärjestykseksi.

4 Edellisen kokouksen muistio

Hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio (2/2022 16.9.2022) muistio.

5 Jaoston tilannekatsaus ja työn eteneminen

Todettiin tiedoksi tutkimusjaoston tilanneraportti. Alustavat kehittämiskohteet hyväksyttiin edellisessä kokouksessa. Niihin liittyvää selvitystyötä on aloitettu. Toimintamallikartoitukseen liittyvät haastattelut ovat käynnissä. Haastattelun tulokset ja kuvaukset toimintamallista käsitellään jaoston seuraavassa

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Valtiovarainministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Puhelin
Telefon
Telephone
Faksi
Fax
Fax
s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

 PL 28
 00023 Valtioneuvosto

 Snellmaninkatu 1 A
 Helsinki

 0295 16001
 +358 295 16001

kirjaamo.vm@gov.fi

kokouksessa. Tutkimusorganisaatioihin liittyvää käsitteistöä on selvitetty ja tietovarantojen osalta tarkastellaan hakuilmoituksia. Seuraavaan kokoukseen valmistellaan aineistoa hakulomakkeista.

Saajaryhmä on käynnistänyt oman työnsä tilaustutkimuksen, yhteisrahoitteisten ja valtionavustuksilla rahoitetun tutkimuksen käsitteistä. Käytiin keskustelua käsitteistä ja niihin liittyvistä näkemyksistä. Yhteisrahoitteisella tutkimuksella on tarkoitettu valtion budjettitalouden sisälle myönnettävää kilpailtua tutkimusrahoitusta. Vastaavaa rahoitusta myönnetään budjettitalouden ulkopuolelle valtionavustuksina. Korkeakoulusektori käyttää myös yhteisrahoitteisen tutkimuksen käsitettä eri tavalla kuin valtion budjettitalouden sisällä käytetään.

Käytiin keskustelua myös yhteisrahoitteisen ja maksullisen toiminnan välisestä rajasta. Kun tutkimuksen tulokset on tarkoitettu tilaajan omaan käyttöön eli rahoittaja haluaa jotain itselle, kyse on vastikkeellisesta tilaustutkimuksesta. Todettiin, että käsitteiden selvittämistä tarvitaan.

6 Valtionavustusten tunnistaminen ja määrittely

Todettiin tiedoksi valtionavustushankkeessa valmisteltu valtionavustusten tunnistamisen työkalu ja käytiin lävitse valtionavustusten käsitteen määrittelyä. Valtionavustusten tunnistamisen olennainen piirre on harkinnanvaraisuus joko saajan tai määrän tai molempien suhteen. Vaikka valtion budjettitalouden sisälle myönnettävä yhteisrahoitteisen tutkimustoiminnan rahoitus ei ole valtionavustusta, rahoitusta voidaan hakea ja käsitellä valtionavustusten digitaalisissa palveluissa.

Valtionavustustoiminta on vastikkeetonta. Tilanteet, joissa rahoituksen myöntäjä asettaa ehtoja, joilla se pidättää itselleen oikeuksia tuloksiin, ovat ristiriidassa valtionavustuslain kanssa. Käytiin keskustelua edelleen välittämisestä. Muu kuin viranomainen ei voi toimia valtionapuviranomaisena, ellei tehtävää ole säädetty sille lailla. Edelleen välittämisen tilanteita syntyy esimerkiksi, kun keskusjärjestö edelleen välittää saamaansa valtionavustusta paikallistasolle. Jos valtionavustusta myönnetään esimerkiksi yhdelle yliopistolle, joka edelleen välittää sitä toisten toimijoiden kustannuksiin, on valtionavustuksen saajana toimivan yliopiston tehtävä sopimus valtionavustusten käytöstä muiden toimijoiden kanssa valtionavustuslain 7 § 3 mom. mukaisesti. Ensimmäisen saajan saamassa rahoituksessa kyse on valtionavustuksesta ja toisen saajan kohdalla kyse on edelleen välittämisestä ja yksityisoikeudellisesta sopimuksesta. Edelleen välittämisen tilanteissa olisi tarpeen avata koko ketjua eli kenelle viime kädessä rahoitus ohjautuu.

Käytiin keskustelua erilaisista tutkimusrahoitukseen liittyvistä tilanteista ja malleista. Tarve on täsmentää myös yhteistoiminnan ja yhteisrahoitteisen toiminnan välistä käsitettä. Valtiokonttori on aloittanut tähän liittyvää selvitystyötä. Keskustelua käsitelmämuutoksista tullaan käymään Valtiokonttorin kanssa.

7 Käsitteet ja määritelmät: Tutkimusorganisaation käsite

Todettiin tiedoksi tutkimusorganisaation käsitteen määrittelystä. Tehty jäsenitys ei ole tyhjentävä. Tarkoitus on avata käsitteeseen liittyvää juridiikkaa ja reunaehtoja jaoston loppuraporttiin. Tärkeää on erottaa taloudellinen toiminta muusta toiminnasta, koska taloudellista toimintaa koskee valtion tukisääntely. Taloudellinen ja muu toiminta pitää pystyä eriyttämään toisistaan. Taloudellisen toiminnan osalta merkitystä ei ole oikeudellisella muodolla. Jaostossa ei käsitellä taloudelliseen toimintaan liittyvää tukemista, vaan siihen liittyvää avustamista voidaan käsitellä osana vuoden vaihteessa käynnistyvää yritysjaostoa. Julkisen tutkimuksen rahoitusta ei puolestaan koske valtioneukisääntely.

Taloudellisen ja muun toiminnan välistä erottelua on kuitenkin tarpeen tarkastella tutkimusinfraan liittyvän rahoituksen osalta. Jos tutkimusinfraan kapasiteettia käytetään taloudelliseen toimintaan, noudatetaan valtioneukisääntöjä. Tutkimusinfraan käyttöön liittyy erilaisia pelisääntöjä ja rahoitustasoja. Tutkimusinfraan liittyviä kysymyksiä tullaan tarkastelemaan jaostossa erikseen.

Yliopistosairaaloitten osalta on ollut käytössä erilaisia tulkintoja. Business Finland ei ole rahoittanut yliopistosairaaloita, koska ne eivät ole oikeushenkilöitä ja puolestaan oikeushenkilönä toimivien sairaanhoitopiirien tehtävänä ei ole tutkimustoiminta. Rahoitusta tutkimukseen on voitu myöntää yliopistolle ja tutkimusta on voitu toteuttaa yliopistosairaaloissa, mutta yliopistosairaala/sairaanhoitopiiri ei ole ollut rahoituksen saaja. Jotkut valtioapuviranomaiset, kuten Suomen Akatemia ovat voineet rahoittaa virtuaaliorganisaatioita/yhteistyöjärjestelyjä siten myös yliopistosairaaloita. Rahoitusta on voitu ohjata myös yliopistosairaaloitten yrityksille. Hyvinvointialueille ollaan säädetty velvollisuus rahoittaa yliopistosairaaloita.

8 Valtionavustusten tietovaranto: Hakuilmoituksen ja –ohjeet

Käytiin lävitse hakuilmoituksiin ja –ohjeisiin liittyviä periaatteita ja Haeavustuksia.fi palvelussa olevaa hakuilmoituksen tietorakennetta. Tavoitteena on selkeyttä hakuilmoituksen ja vakioehtojen tietosisältörakenteita. Hakuilmoituksen otsikkotason rakenteet olisivat kaikille yhteiset. Ne viranomaiset, jotka eivät ota käyttöön Hallinnoivastuksia.fi palvelua toimittavat minim tiedot palveluun. Tiedon toimittamisvelvoitetta koskevat lakimuutokset ovat eduskunnassa käsittelyssä. Tietosisältöistä tullaan säätämään asetuksella. Palvelussa on julkaistu ensimmäiset pilottihaut.

Jaostossa tullaan erikseen tarkastelemaan hakuilmoitukseen liittyviä arviointiperusteita ja –kriteereitä sekä vakioehtoja. Tutkijoille suunnatun hakuilmoituksen tietojen pitäisi olla selkeitä ja ymmärrettäviä verrattuna varsinaisiin hakuilmoituksen liitteenä oleviin rahoitusehtoihin, joiden läpikäynti on usein hakijaorganisaatioiden tutkimuspalveluiden tehtävänä. Korostettiin ehtojen merkitystä. Ne ovat juridinen osa päätöstä ja erilaisiin ehtoihin ei voida vedota, ellei niitä ole kirjattu päätökseen ja rahoitusehtoihin. Valtionavustushankkeessa on luonnosteltu valmiita ehtolausekkeita hyödynnettäväksi. Ehtoja on laadittu hankkeen lakijaostossa mm. oikeuskäytäntöjen pohjalta. Tarkoitus on, että luonnosteltuja ehtorakenteita ja lausekkeita voisi hyödyntää myös ne toimijat, jotka eivät ota käyttöön Hallinnoivastuksia.fi –palvelua.

Haeavustuksia.fi ja Tutkiavustuksia.fi –palveluja tulee koskemaan tiedontoimittamisvelvoite. Tutkiavustuksia.fi palvelussa julkaistaan perustietoja kuten hakija sekä haettu ja saatu määrä. Haeavustuksia.fi palvelussa julkaistaan niin ikään perustietoja ja sivustoilta on yhteys valtionapuviranomaisen omiin palveluihin, mikäli valtionapuviranomainen ei siirry käyttämään Hallinnoivastuksia.fi –palvelua.

Valmistelussa on parhaillaan harmaan talouden torjuntaan liittyvät pykälät. Niillä tullaan tarkentamaan, mitä valtionavustusten saajalta edellytetään velvoitteiden hoidon osalta ja mitkä ovat asioita, joiden perusteella avustusta ei voida myöntää. Valtionavustuspalvelusta tulee olemaan yhteys VHS-selvitykseen.

Käytiin vielä keskustelua hankinnan ja avustuksen välisestä rajapinnasta mm. VNK-TEAS –hankkeisiin liittyen. Todettiin, että mikäli kyse on hankinnasta, tilaaja ei voi määrittellä mitkä ovat hyväksyttävät kustannukset. Hankinnan ja avustuksen rajapintaa tullaan tarkastelemaan tutkimusjaostossa.

9 Valtionavustushankkeen tilanne

Todettiin tiedoksi valtionavustushankkeen tilanne.

10 Muut asiat

Muina asioina sovittiin saajaryhmälle kokous käsitteiden läpikäyntiä varten.

11 Seuraava kokous

Tutkimusjaoston seuraava kokous pidetään 9.11.2022 klo 12.00-14.00.

Seuraavan kokouksen esityslistalla on saajaryhmän tunnistamat haasteet käsitteiden määrittelyssä, toimintamallikuvaukset ja haastattelujen tulokset, tietovarantojen määrittelytyö: hakulomakkeet.

12 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen 11.03.

Pöytäkirjan vakuudeksi,

Ulla Suomela, erityisasiantuntija, tutkimusjaoston sihteeri

Liitteet -

Jakelu Tutkimusjaoston jäsenet

Tiedoksi Ohjausryhmän jäsenet
Hankeikkuna